

उर्वी अशोक पिरॅमल फाउंडेशन यांच्या सहाय्याने
शहापूर प्रकल्पांतर्गतच्या शासकीय आश्रमशाळातील
विद्यार्थ्यांची आरोग्य तपासणी, समुपदेशन व
जनजागृती कार्यक्रम राबविणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक- शाआशा-२०१६/प्र.क्र.२९१/ का. १३
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक - ०४ जुलै, २०१७.

वाचा- समक्रमांकाचा शासन निर्णय, दि. ५ ऑगस्ट, २०१६.

प्रस्तावना-

शासकीय आश्रमशाळांमध्ये आजारपणामुळे होणारे विद्यार्थ्यांचे मृत्यू रोखण्यासाठी प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, पेण यांच्याअंतर्गत रायगड जिल्ह्यामध्ये १४ व रत्नागिरी जिल्ह्यामध्ये २ अशा एकूण १६ शासकीय आश्रमशाळांमध्ये उर्वी अशोक पिरॅमल फाउंडेशन यांच्या सहाय्याने मोबाईल हेल्थ युनिटद्वारे शासकीय आश्रमशाळांतील विद्यार्थ्यांची मोफत आरोग्य तपासणी करण्याबाबत आदिवासी विकास विभाग व उर्वी अशोक पिरॅमल फाउंडेशन यांच्यामध्ये दि.१२ जुलै, २०१६ रोजी सामंजस्य करार (MOU) करण्यात आला आहे. सामंजस्य कराराच्या अनुषंगाने विभागाने संदर्भाधीन दि. ५ ऑगस्ट २०१६ रोजी शासन निर्णय निर्गमित केलेला आहे. त्यानुसार प्रत्येक आश्रमशाळेला भेट देऊन आश्रमशाळेतील आजारी मुलांची तपासणी आठवड्यातून एकदा करण्यात येते. सदर कार्यक्रमाची अंमलबजावणी सुरु असून त्याची उपयुक्तताही सिध्द झालेली आहे. सबब वरील कार्यक्रमाची व्याप्ती वाढवून सदरचा कार्यक्रम प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, शहापूर यांच्या अंतर्गत उर्वी पिरॅमल फाउंडेशन यांच्यामार्फतच सदर कार्यक्रम शहापूर व मुरबाड तालुक्यातील १९ शाळांमध्ये पुढील शैक्षणिक वर्षापासून जून, २०१७ पासून राबविण्याचे प्रस्तावित आहे व सदर कार्यक्रम प्रथम टप्प्यात तीन वर्षासाठी राबवून आवश्यकतेनुसार पुढे सुरु ठेवण्याबाबत निर्णय घेण्याचे प्रस्तावित आहे. त्यासाठी आदिवासी विकास विभाग व उर्वी अशोक पिरॅमल फाउंडेशन यांच्यामध्ये दि. ०५ जून, २०१७ रोजी सामंजस्य करार (MOU) करण्यात आला आहे. सदर कराराच्या अनुषंगाने सदर योजनेच्या अंमलबजावणी संदर्भात शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

१. उर्वी अशोक पिरॅमल फाउंडेशन यांच्या सहाय्याने मोबाईल हेल्थ युनिटद्वारे शहापूर व मुरबाड तालुक्यातील १९ शासकीय आश्रमशाळांतील विद्यार्थ्यांची आरोग्य तपासणी करण्यात येणार आहे. पहिल्या सहा महिन्यात विद्यार्थ्यांची वजन, उंची, हिमोग्लोबिन व रक्त गट यांची तपासणी करण्यात येणार आहे. सदर तपासणीमध्ये कमी हिमोग्लोबिन, कमी वजन व अन्य पोषण कमतरता आढळलेल्या मुलांना औषोधोपचार व टॉनक्स देण्यात येणार आहेत. त्यानंतर विद्यार्थ्यांचे डोळ्यांची तपासणी करून त्यानुसार उपचार करण्यात येणार आहेत व चष्म्याचे वाटप करण्यात येणार आहे. मोबाईल हेल्थ युनिटमधील डॉक्टर, नर्स, मोबिलायझर्स आणि बाल मानसशास्त्र, समुपदेशक व शिक्षणाचे महत्त्व याबाबत उर्वी अशोक पिरॅमल फाउंडेशनच्या वतीने प्रशिक्षण देण्यात येणार आहे

२. सदरचा कार्यक्रम सन २०१७ ते सन २०२० असा प्रथम तीन वर्षासाठी राबविण्याचे प्रस्तावित असून कार्यक्रमाचे मुल्यमापन करून तो यापूढे चालू ठेवण्याबाबत निर्णय घेण्यात येणार आहे.

३. आश्रमशाळांमधील विद्यार्थ्यांची प्रत्येक आठवडयातून एकवेळा मोफत आरोग्य तपासणी उर्वी अशोक पिरॅमल फाउंडेशन यांच्या सहाय्याने करून नियमित आजारावर उपचार करण्यात येतील, तसेच विद्यार्थ्यांमध्ये सुक्ष्म द्रव्याची कमतरता असल्यास ती देण्यात येतील. तसेच पोषणाबाबत विद्यार्थी व शिक्षकांना मार्गदर्शन करण्यात येईल. आकस्मिकपणे उपचार मिळण्यासाठी फाउंडेशनच्या वतीने पॅनेलवरील स्थानिक स्तरावरील खाजगी/शासकीय दवाखान्यामध्ये व्यवस्था करण्यात येईल. त्यावरील खर्च आदिवासी विकास विभागास करावा लागेल.

४. मोबाईल हेल्थ युनिटमधील डॉक्टर, नर्स, मोबिलायझर्स आणि समुपदेशक यांना जीवन कौशल्याबाबत युनिसेफ आणि उर्वी अशोक पिरॅमल फाउंडेशनच्या वतीने प्रशिक्षण देण्यात येईल. सदर समुपदेशक शाळांना वेळोवेळी भेटी देऊन विद्यार्थ्यांना समुपदेशन व मार्गदर्शन करतील.

५. सामंजस्य करारानुसार उर्वी अशोक पिरॅमल फाउंडेशन यांची जबाबदारी खालीलप्रमाणे राहिल.

(१) कर्जत येथील मोबाईल हेल्थ युनिट द्वारे सध्या तपासणी करीत असलेल्या पेण प्रकल्पातील शाळा व्यतिरिक्त त्यामध्ये मुरबाड तालुक्यातील पाच शाळांचा समावेश करण्यात येईल.

(२) शहापूर तालुक्यातील १४ शाळांसाठी उर्वी पिरॅमल फाउंडेशन यांचेकडून मोबाईल हेल्थ युनिट खरेदी करून त्यामध्ये डॉक्टर, नर्स, चालक व समुपदेशक यांची नियुक्ती करण्यात येईल. सदर कर्मचा-यावरील संपूर्ण खर्च फाउंडेशनकडून करण्यात येईल.

(३) सर्व १९ आश्रमशाळांना आठवडयातून एकवेळा भेट देऊन मोबाईल हेल्थ युनिटद्वारे आश्रमशाळेतील विद्यार्थ्यांची आरोग्य तपासणी करण्यात येईल.

(४) मोबाईल हेल्थ युनिटवर GPS यंत्रणा बसविण्यात येईल, जेणेकरून त्या युनिटची हालचाल व दिवसामध्ये चाललेले अंतर कळेल. तसेच सदर मोबाईल हेल्थ युनिट आदिवासी विकास विभागासी चर्चा करून निश्चित केलेल्या ठिकाणी उभे केले जाईल.

(५) सदर आश्रमशाळांमधील प्रत्येक विद्यार्थ्यांचा आरोग्य विषयक इतिहास व त्यांचेवर वेळोवेळी केलेले उपचार याची माहिती डिजिटल स्वरूपात ठेवण्यात येईल व ते शाळा व्यवस्थापनाच्या ताब्यात देण्यात येईल. आश्रमशाळेतील विद्यार्थ्यांची तपासणी केल्यानंतर त्याबाबत आवश्यक औषोधोपचार करून त्याच्या नोंदी ठेवण्यात येतील व त्यावर प्रत्येक भेटीच्यावेळी मुख्याध्यापक, स्त्री अधिका किंवा अधिका यांची स्वाक्षरी घेण्यात येईल.

(६) सदर कार्यक्रमानुसार पहिल्या सहा महिन्यात विद्यार्थ्यांची वजन, उंची, हिमोग्लोबिन व रक्त गट यांची तपासणी करण्यात येणार आहे. सदर तपासणीमध्ये कमी हिमोग्लोबिन, कमी वजन व अन्य पोषण कमतरता आढळलेल्या मुलांना औषोधोपचार व टॉनक्स देण्यात येणार आहेत. त्यानंतर विद्यार्थ्यांचे डोळ्यांची तपासणी करून त्यानुसार उपचार करण्यात येणार आहेत व आवश्यकतेप्रमाणे चष्मे देण्यात येणार आहेत.

(७) मोबाईल हेल्थ युनिटची खरेदी करणे, त्या आरोग्य सेवेसाठी परिपूर्ण बनविणे व त्यांच्या देखभाल दुरुस्तीवरील खर्च त्यावरील कर्मचाऱ्यांचा वेतनाचा खर्च फाउंडेशन द्वारे करण्यात येईल.

(८) विद्यार्थ्यांवर उपचारासाठी आवश्यक औषधे व अन्य साहित्य यावरील खर्च तसेच व मोबाईल हेल्थ युनिटच्या इंधनाचा खर्च उर्वी पिर्म्मल फाउंडेशन यांचेकडून करण्यात येईल व त्या बाबतची बिलं दरमहा प्रतीपुर्ती (Reimbursement) साठी प्रकल्प अधिकारी, शहापुर यांच्या कडे सादर करतील.

(९) आदिवासी विकास विभागाच्या सहमतीशिवाय विद्यार्थ्यांच्या तपासणी संदर्भातील माहिती, फोटो, इ.व्यक्ती यासंबंधीची माहिती उर्वी पिर्म्मल फाउंडेशन यांचेकडून एखादी बाह्यव्यक्ती किंवा संस्था यांना उपलब्ध करून देणार नाहीत.

६. सामंजस्य करारानुसार आदिवासी विकास विभागाची जबाबदारी खालीलप्रमाणे राहिल.

(१) आश्रमशाळांची निवड व तपासणीचे मार्ग निश्चित करण्यासाठी प्रकल्प अधिकारी, शहापूर हे उर्वी पिर्म्मल फाउंडेशन यांना मदत करतील.

(२) मोबाईल हेल्थ युनिट उभे करण्यासाठी तसेच औषध साठा करण्यासाठी प्रकल्प अधिकारी शहापूर यांचेकडून जागा उपलब्ध करून देण्यात येईल.

(३) आवश्यकता भासल्यास तपासणीसाठी आलेल्या मोबाईल हेल्थ युनिट मधील कर्मचाऱ्यांच्या राहण्याची व्यवस्था प्रकल्प अधिकारी, शहापूर यांचेकडून करण्यात येईल.

(४) शहापूर व मुरबाड तालुक्यातील १९ आश्रमशाळांमधील विद्यार्थ्यांच्या उपचारासाठीची औषधे, उपचारासाठी अन्य आवश्यक साहित्य व टॉनिक तसेच मोबाईल हेल्थ युनिटच्या इंधनावरील खर्चाची प्रतीपुर्ती (Reimbursement) आदिवासी विकास विभागाकडून करण्यात येईल. सदरचा खर्च न्युकलीयस बजेट या योजनेखालील तरतुदीतून भागविण्यात येईल.

(५) विद्यार्थी तपासणीच्यावेळी मोबाईल हेल्थ युनिटमधील डॉक्टर व सर्व कर्मचाऱ्यांना अल्पोपहार, जेवण व पाणी इ. ची व्यवस्था शाळा व्यवस्थापनाकडून करण्याबाबत प्रकल्प अधिकारी, शहापूर यांचेकडून संबंधितांना सूचना देण्यात येतील.

(६) जेथे शक्य असेल त्या आश्रमशाळांमध्ये विद्यार्थ्यांची तपासणी, त्यांचे समुपदेशन व जनजागृती कार्यशाळेसाठी शाळा प्रशासनाकडून खोली/सभागृह उपलब्ध करून देण्यात येईल.

(७) शाळा व्यवस्थापनाकडून सर्व सहकार्य, आवश्यक मान्यता मिळणेसाठी तसेच प्रगती अहवाल विकसित करण्यासाठी प्रकल्प अधिकारी, शहापुर यांचेकडून उर्वी पिर्म्मल फाउंडेशन यांना मदत करण्यात येईल.

(८) प्रकल्प अधिकारी, शहापुर यांचेकडून सदर कार्यक्रमाचे संनियंत्रण, अंमलबजावणी व उपयोगिता यांची तपासणी करण्यासाठी वेळोवेळी भेटी देण्यात येतील.

(९) सदर कामाची अंमलबजावणी आढावा व अंमलबजावणीमधील अडचणींची सोडवणूक करणेसाठी सचिव (आ.वि.) यांचे स्तरावर उर्वी पिर्म्मल फाउंडेशन सोबत प्रत्येक सहा महिन्यास बैठक घेण्यात येईल.

७. सदर कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी संदर्भ क्र. १ येथील शासन निर्णयान्वये गठीत केलेल्या सुकाणू समितीमार्फत आढावा घेण्यात येईल. सदर समितीचे कार्य त्यामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे राहतील.

८. सदरचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून दिला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१७०७०४१५२२३१६१२४ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(सु. ना. शिंदे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
३. मा.मंत्री (आदिवासी विकास), मंत्रालय, मुंबई:- ४०० ०३२.
४. सर्व मा. मंत्री, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
५. मा. राज्यमंत्री (आदिवासी विकास), मंत्रालय, मुंबई:- ४०० ०३२.
६. सर्व मा. राज्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
७. सर्व मा. विधानसभा सदस्य.
८. सर्व मा. विधानपरिषद सदस्य.
९. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
१०. मा. सचिव, आदिवासी विकास, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
११. मा. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
१२. आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक.
१३. निबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई, / खंडपीठ नागपूर / खंडपीठ औरंगाबाद.
१४. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
१५. सर्व जिल्हाधिकारी.
१६. सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, मुंबई / नागपूर / औरंगाबाद.
१७. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य, आदिवासी विकास महामंडळ मर्या. नाशिक
१८. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य नागपूर / नाशिक/ ठाणे / अमरावती.
१९. शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
२०. शिक्षण संचालक, (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
२१. सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प.
२२. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) / (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई
२३. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) / (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-२, नागपूर.
२४. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
२५. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
२६. संचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
२७. सर्व उप सचिव/ अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२८. उप सचिव (व्यय-१४), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२९. सर्व मुख्याध्यापक, शासकिय आश्रमशाळा
३०. निवडनस्ती (का-१३) आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई:- ४०० ०३२.